

Kirkon tutkimuskeskuksen www-julkaisuja 10

TAHTO VAIKUTTAA

Seurakunnan nuorena luottamushenkilönä

Harri Palmu

Kirkon tutkimuskeskus, Tampere 2006
ISBN 951-693-274-6
ISSN 1459-2703

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	3
1.1. Tutkimuksen suorittaminen ja tutkimustehtävä	3
1.2. Luottamushenkilöiden taustatiedot	4
2. LUOTTAMUSHENKILÖT LÄHIKUVASSA	7
2.1. Hengellinen viitekehys	7
2.2. Poliittinen suuntautuminen	7
2.3. Usko ja uskonnon harjoittaminen	9
2.4. Järjestöaktiivisuus	14
2.5. Elämänarvostukset	15
2.6. Millaisia luottamushenkilöiden tulisi olla	17
3. KOKEMUKSET LUOTTAMUSHENKILÖNÄ TOIMIMISESTA	19
3.1. Jäsenyys hallintoelimissä	19
3.2. Vaikutusmahdollisuudet	20
3.3. Valta	22
3.4. Tasa-arvon toteutuminen	24
3.5. Yhteistyö	26
3.6. Toiminnan mielekkääksi kokeminen	28
3.7. Halu jatkaa luottamushenkilönä	28
4. TIIVISTELMÄ JA JOHTOPÄÄTÖKSET	32
5. LÄHTEET JA KIRJALLISUUS	35

1. JOHDANTO

1.1. Tutkimuksen suorittaminen ja tutkimustehtävä

Kirkon tutkimuskeskus teki kesällä 2002 lomakekyselyn sekä seurakuntien työntekijöille että luottamushenkilöille. Tutkimuksessa ”Seurakunnan luottamushenkilönä”, joka valmistui vuona 2004 (Aroharju 2004) oli tehtävänä ”esitellä sitä, minkälaisia luottamushenkilöt ovat” ja eritellä luottamushenkilöiden kokemuksia tehtävästään. Tämä tutkimus on jatkoa vuoden 2002 luottamushenkilökyselylle ja kohdistuu seurakuntien nuoriin luottamushenkilöihin. Käytetyt kysymyslomakkeet ovat lähes identtiset ja se mahdollistaa vertailun tekemisen nuorten ja kaikkien luottamushenkilöiden välillä.

Vuoden 2002 seurakuntavaaleissa valituista luottamushenkilöistä enemmistö oli iältään yli viisikymppisiä. Luottamushenkilöistä 6 % oli alle 30-vuotiaita ja 13 % 30–39-vuotiaita. Nuorten luottamushenkilöiden määrä kuitenkin kolminkertaistui edellisistä seurakuntavaaleista 1998 ja erityisesti Nuorten Keskus ry:n yhteydessä toimiva Nuorten aikuisten vaikuttamisryhmä, NAVI, on kampanjoinut nuorten luottamushenkilöiden määrän nostamiseksi kirkon hallinnon eri tasoilla. Kampanjassaan ”Kanna kortesi kirkkoon! seurakuntavaalit 2006”, NAVI ilmoittaa tehtäväkseen kannustaa nuoria aikuisia asettumaan ehdolle, tukea ehdolle asettumista, antaa nuorille tilaa mediassa ja rohkaista niin nuoria kuin vanhempiakin äänestämään nuoria. Kampanjan tavoitteena on kaksinkertaistaa nuorten luottamushenkilöiden osuus seurakunnan luottamushenkilöistä vuoden 2006 seurakuntavaaleissa. Nuorisobarometrin 2006 mukaan tulevista kirkollisvaaleista tiesi kysyttäessä kuitenkin melko harva ja sen mukaan vastaajat myös liioittelivat aikeitaan äänestää vaaleissa (Uskon asia 2006, 7.).

Käsillä oleva tutkimus valmistuu juuri ennen vuoden 2006 seurakuntavaaleja ja sen tavoitteena on selvittää seurakunnan luottamuselimissä toimineiden nuorten kokemuksia seurakuntavaikuttamisesta. Tutkimuksen tehtävänä on muodostaa kokonaiskuva seurakunnan nuorista luottamushenkilöistä ja selvittää heidän kokemuksiaan luottamushenkilönä toimimisesta ja halustaan jatkaa toimintaa luottamushenkilönä. Tutkimuksessa 1) kuvataan nuorten vuonna 2002 valittujen seurakunnan luottamushenkilöiden hengellistä ja poliittista viitekehystä, uskoa ja uskonnon harjoittamista, järjestöaktiivisuutta ja elämänarvostuksia sekä käsityksiä

luottamushenkilölle tärkeinä pidetyistä ominaisuuksista ja 2) eritellään heidän kokemuksiaan kokouskäytännöistä, vaikutusmahdollisuuksista, vallasta, tasa-arvosta, yhteistyöstä ja luottamustoiminnan mielekkääksi kokemisesta sekä 3) selvitetään niitä syitä, jotka vaikuttavat nuoren luottamushenkilön haluun jatkaa seurakunnan luottamushenkilönä.

Tutkimukseen valikoituneiden nuorten luottamushenkilöiden yhteystietojen keruusta vastasi Nuorten Keskus ry. Nuorten Keskus keräsi tiedot nuorista luottamushenkilöistä, jotka tulivat valituiksi vuoden 2002 seurakuntavaaleissa. Luottamushenkilöiden yhteystiedot saatiin 360 seurakunnasta. Itse tutkimus toteutettiin Kirkon tutkimuskeskuksessa.

Huhtikuussa 2006 lomake lähetettiin postikyselynä 651 luottamushenkilölle, jotka valituiksi tullessaan olivat alle 30-vuotiaita. Vastausprosentin nostamiseksi lähetettiin vielä toukokuussa 2006 yhteensä 430 muistutuskirjettä. Tuntemattoman osoitteen vuoksi palautui yhteensä 25 lomaketta, yksi luottamushenkilö kieltäytyi sähköpostitse vastaamasta kyselyyn ja yksi ilmoitti ettei enää toimi luottamushenkilönä. Tutkimukseen hyväksytyjä vastauksia saatiin 306 kappaletta, joten kyselyn vastausprosentiksi muodostui 49.

1.2. Luottamushenkilöiden taustatiedot

Nuoret luottamushenkilöt ovat pääsääntöisesti ensimmäisellä kaudellaan, sillä 79 % vastaajista ilmoittaa toimineensa luottamushenkilönä seurakuntahallinnossa alle neljä vuotta. Vajaa viidennes (18 %) vastaajista on toiminut 5–8 vuotta ja 3 % tätä pidempään.

Kyselyyn vastanneista naisia on 67 % ja miehiä 33 %. Kaikille seurakunnan luottamushenkilöille osoitetussa luottamushenkilökyselyssä vuodelta 2004 todettiin sama asia: vaikka kaikista kirkkovaltuutetuista naisista tuli vuonna 1998 valituiksi 52 % niin nuorimmissa ikäluokissa naisten osuus kasvaa selvästi. Niinpä myös luottamushenkilökyselyssä (2004) vuoden 2002 vaaleista alle 35-vuotiaissa vastaajissa naisia oli huomattavasti miehiä enemmän, itse asiassa täsmälleen sama määrä kuin tässä tutkimuksessa eli kaksi kolmasosaa. (Salonen & Kääriäinen & Niemelä 2000, 185; Aroharju 2004, 7.)

Valtaosa vastaajista on alle 29-vuotiaita (noin 55 %) mediaanin ollessa vuonna 1973 syntyneissä. Tämä ja vuonna 1976 tai aikaisemmin syntyneiden vastaajien runsas määrä kertoo siitä, että kaikkein nuorimpia ikäryhmiä on seurakunnan hallintoelimissä varsin vähän. Kyselyyn vastanneet luottamushenkilöt ovat syntyneet vuosina:

1982–1987	19,2 %
1977–1981	26,0 %
1972–1976	48,9 %
–1971	5,7 %

Siviilisäädyltään vastaajista runsas puolet on avioliitossa (53 %) ja avoliitossa ilmoitti elävänsä viidennes vastaajista. Naimattomia nuorista luottamushenkilöistä on joka neljäs ja eronneita 2 %.

Nuoret luottamushenkilöt ovat hyvin koulutettuja, sillä joka viidennellä (22 %) on vähintään ylempi akateeminen tutkinto ja vastaajista lähes joka kolmannella (29 %) on alempi akateeminen tutkinto, ylempi opistoasteen tutkinto tai ammattikorkeakoulututkinto. Opistoasteen ammatillinen tutkinto on 15 %:lla vastaajista ja ylioppilaita on joka viides. Ammatillisen perustutkinnon tai ammattikoulun tai peruskoulun käyneitä on 14 %. Kyselyyn vastanneet nuoret luottamushenkilöt ovat selvästi koulutetumpia kuin luottamushenkilöt yleensä, sillä aikaisemman tutkimuksen mukaan ammattikoulu tai alempi koulutus oli 40 %:lla luottamushenkilöistä. (Aroharju 2004, 10.)

Taulukko 1. Luottamushenkilöt 2002 ja nuoret luottamushenkilöt 2006 ammatin mukaan (%).

vuosi	2002	2006
yrittäjä	8	10
maanviljelijä	13	5
johtavassa asemassa tai ylempi toimihenkilö	16	19
alempi toimihenkilö	13	14
työntekijä	14	28
eläkeläinen	31	
opiskelija	1	16
työtön	–	3

Nuorten luottamushenkilöiden ammattijakauma on varsin samansuuntainen kuin luottamushenkilöillä yleensä ja suurimmat erot ovat varsin odotettuja. Kaikissa

luottamushenkilöissä on paljon eläkeläisiä ja nuorissa paljon opiskelijoita. Huomiota kiinnittää työntekijöiden ja nuorten työttömien määrä.

Kyselyyn vastanneiden luottamushenkilöiden asuinpaikka oli:

kaupunki	46 %
maaseutu	54 %

Vastanneita eri hiippakunnista oli seuraavasti:

Hiippakunta	%
Turun arkkihiippakunta	20
Tampereen hiippakunta	14
Oulun hiippakunta	13
Mikkelin hiippakunta	15
Porvoon hiippakunta	2
Kuopion hiippakunta	9
Lapuan hiippakunta	12
Helsingin hiippakunta	8
Espoon hiippakunta	6

Kyselyyn vastanneista luottamushenkilöistä joka neljäs toimii alle 4 000 hengen seurakunnassa (24 %). 4 000–8 000 hengen seurakunnassa luottamushenkilönä toimii 34 % ja 8 000–5 000 hengen seurakunnassa 19 %. Yli 15 000 hengen seurakunnassa toimii 23 %.

2. LUOTTAMUSHENKILÖT LÄHIKUVASSA

2.1. Hengellinen viitekehys

Vastaajia pyydettiin määrittelemään uskonnollista viitekehystään merkitsemällä 16 lomakkeessa olevan hengellisen liikkeen listaan ne, joihin hän kuuluu kiinteästi, kuuluu jossain määrin tai joista hän kokee saaneensa vaikutteita ajatteluunsa. Tulokset ovat hyvin samansisältöiset kuin kaikkien luottamushenkilöidenkin osalta. Merkittävimpänä erona kaikkiin luottamushenkilöihin nähden ovat nuorten luottamushenkilöiden vähäisemmät määrät liikkeen jäsenenä tai niistä vaikutteita saaneina. (Aroharju 2004, 25–27.)

Keskeinen havainto on, että nuoret luottamushenkilöt eivät kuulu uskonnollisiin liikkeisiin ja he eivät pääsääntöisesti ole saaneet ajatteluunsa vaikutteita eri uskonnollisista liikkeistä. Lähes kaikkien tarjottujen vaihtoehtojen osalta vastaajista yli 90 % ilmoittaa, ettei kuulu eikä ole saanut vaikutteita uskonnollisesta liikkeestä. Poikkeuksena ovat evankelinen liike (76 %), Tuomasmessu (80 %), herännäisyys (87 %) ja Kansan Raamattuseura (89 %) sekä Kansanlähetys (86 %).

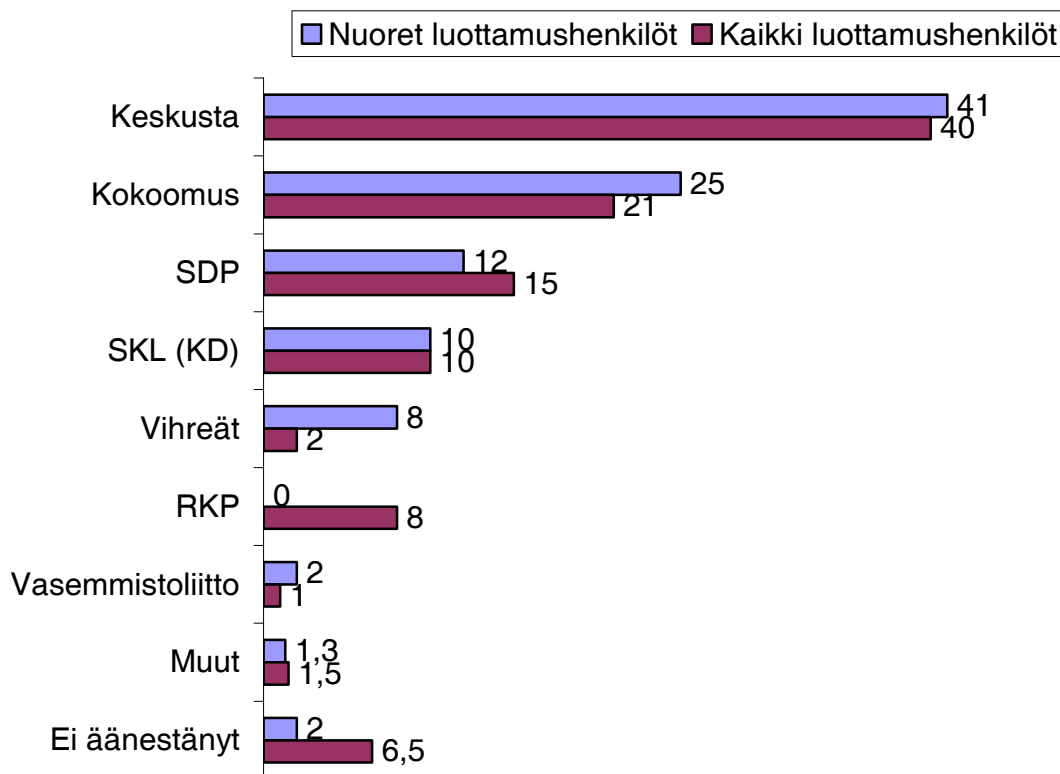
Kaikkein useimmin nuorten luottamushenkilöiden hengellisiin näkemyksiin vaikuttavat evankelinen liike ja Tuomasmessu. Vastaajista 25 % ilmoittaa saaneensa vaikutteita evankelisesta liikkeestä ja 20 % Tuomasmessusta. Kiinteästi eri liikkeisiin kuuluvia nuorissa luottamushenkilöissä on vähän eli 0–2 %. Nuorista luottamushenkilöistä eniten kuulutaan Evankeliseen liikkeeseen (7 %) ja vanhoillislestadiolaisuuteen (6 %).

2.2. Poliittinen suuntautuminen

Poliittiselta suuntautumiseltaan nuoret luottamushenkilöt eivät juuri poikkea kaikista seurakunnan luottamushenkilöistä. Siten myös seurakunnan nuoret luottamushenkilöt kannattavat suomalaisten keskiarvoa enemmän Keskustaa ja Kristillisdemokraatteja ja keskiarvoa vähemmän SDP:tä ja Vasemmistoliittoa. Suurin poikkeama on Vihreää liittoa äänestäneiden kohdalla, sillä kaikista luottamushen-

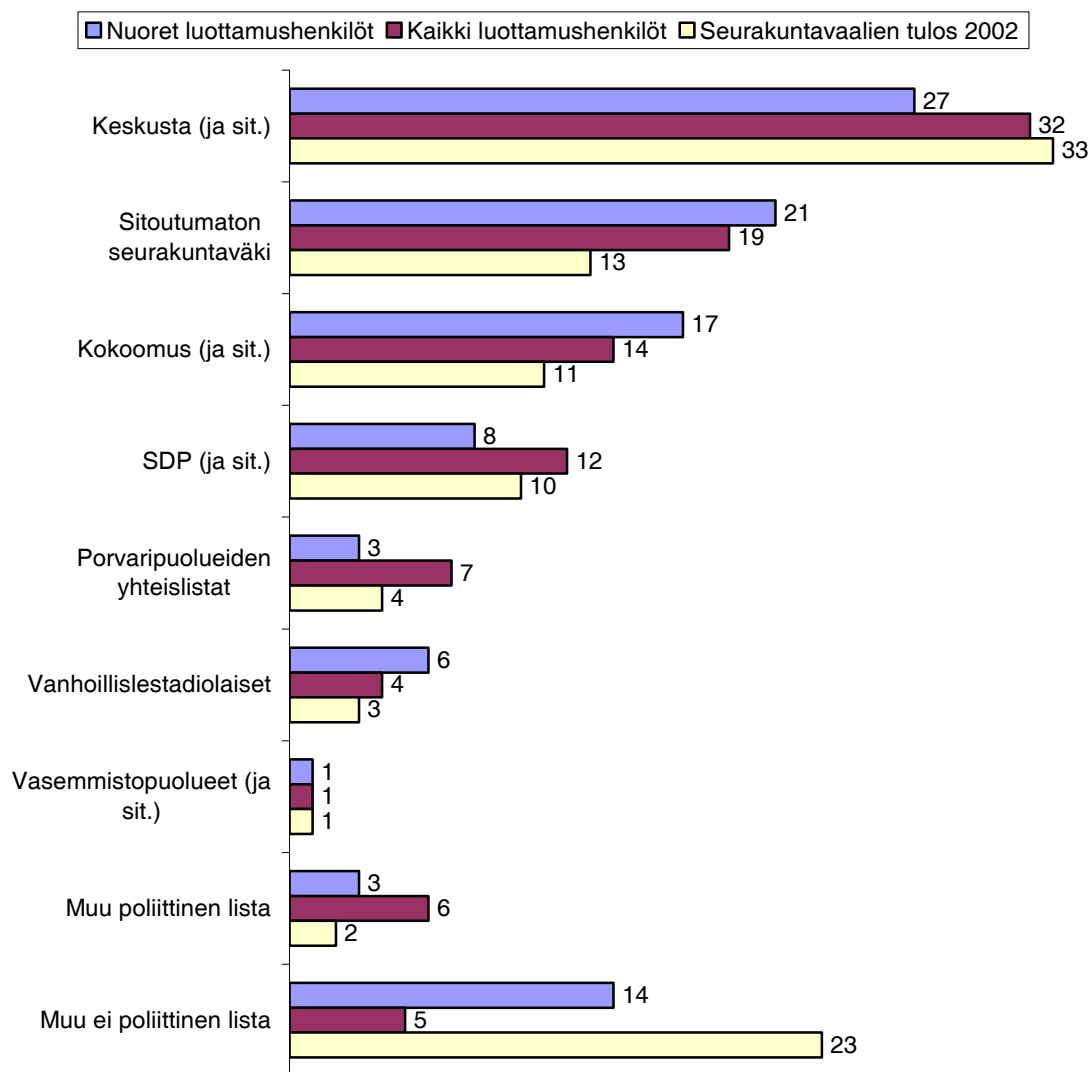
kilöistä poiketen nuoret luottamushenkilöt äänestävät vihreitä kuten suomalaiset keskimäärin.

Kuvio 1. ”Mitä puoluetta äänestitte viime eduskuntavaaleissa?” Nuorten luottamushenkilöiden poliittinen suuntautuminen verrattuna seurakunnan kaikkien luottamushenkilöiden poliittiseen suuntautumiseen (%).

Luottamushenkilöiltä kysyttiin myös, miltä listalta he olivat tulleet valituiksi. Valituksi tulleiden nuorten luottamushenkilöiden taustaryhmä vaaleissa kertoo saman kuin edellä kysytyt äänestyskäyttäytyminen valtiollisissa vaaleissa. Eniten vastaajissa on poliittisilta listoilta Keskustan (27,1 %) ja Kokoomuksen (16,6 %) listoilta valittuja. Nuorissa vastaajissa on huomattavasti enemmän sitoutumattomilta listoilta valittuja ja hieman vähemmän vasemmiston listoilta valituiksi tulleita.

Kuvio 2. Nuorten luottamushenkilöiden taustaryhmät verrattuna kaikkien luottamushenkilöiden taustaryhmiin ja seurakuntavaalien tulokseen 2002 (%).

Edellä olevasta kuviosta käy ilmi, että taustaryhmien mukaan nuoret luottamushenkilöt ovat vähemmän poliittisilta listoilta kuin vaaleissa valitut keskimäärin, lukuun ottamatta Kokoomuksen ja sitoutumattomien listaa. Nuorten tai nuorten aikuisten listoilta valituiksi tulleiden määrä (8,5 %) on vastaajissa suurempi kuin vaaleissa läpimenneiden määrä. He sisältyvät kuviossa kohtaan muu ei poliittinen lista.

2.3. Usko ja uskonnon harjoittaminen

Vastaajilta kysyttiin eri tavoin heidän uskonnollisuudestaan. Uskonnollisuutta voi arvioida sen perusteella, *miten tärkeänä luottamushenkilöt pitävät Jumalaa elämässään*. Tätä mitattiin samalla asteikolla, joka on toteutettu aikaisemmin tutkit-

taessa suomalaisten uskonnollisuutta (Niemelä 2003, 155.) ja seurakuntien luottamushenkilöiden uskonnollisuutta (Aroharju 2004, 20.).

Taulukko 2. Jumalan tärkeys nuorten luottamushenkilöiden, kaikkien luottamushenkilöiden ja suomalaisten elämässä (%).

	Nuoret luottamushenkilöt	Kaikki luottamushenkilöt	Suomalaiset
1–2 ei lainkaan tärkeä	4	0	18
3–4	5	2	13
5–6	8	6	19
7–8	27	21	25
9–10 erittäin tärkeä	57	72	21

Jumalan merkitystä elämässään tärkeänä pitää nuorista luottamushenkilöistä valtaosa (84 %) kun kaikista luottamushenkilöistä näin kokee vielä suurempi osa (93 %) ja suomalaisista vajaa puolet (46 %).

Nuorten luottamushenkilöiden enemmistön uskoa kuvaa parhaiten, että usko on kehittynyt vähitellen, eikä mitään ratkaisevaa uskoon tulemisen ajankohtaa voi määritellä (59 %). Kaikista luottamushenkilöistä näin kokee kaksi kolmesta. Vastaaajista kuudelle prosentille uskoon tulemisen ajankohta on tarkasti määriteltävissä (kaikista luottamushenkilöistä joka kymmenennelle). Nuorista luottamushenkilöistä noin joka kymmenes ei koe olevansa uskossa (12 %), kun se kaikkien luottamushenkilöiden osalta on 7 %. (Aroharju 2004, 19.) Tässä tutkimuksessa huomattava osa vastaajista eli runsas neljännes (23 %) ei löytänyt annetuista vastausvaihtoehdoista omaansa. Avoimissa vastauksissa nuoret luottamushenkilöt kuvasivat omaa uskoaan usein lapsen uskolla tai ”perusluterilaisuudella” seuraavasti:

”Lapsenuskosta kaikki on alkanut.”

”Uskossa lapsesta asti.”

”Olen lapsesta lähtien kasvanut uskossa, en koe olevani mikään erityinen uskovainen.”

”Olen saanut kasvaa lapsuuden uskossa.”

”Olen saanut kristillisen kasvatuksen.”

”perusluterilainen, häät, ristiäiset, hautajaiset”

”perusluterilainen, käyn kirkossa jouluna ja perhejuhlat hautajaiset, häät, ristiäiset.”

”uskoni on lähellä moraalin mukaista elämää ja toisen ja luonnon kunnioittamista.”

”Uskon Jumalaan ja hänen olemassaoloon ilman sen asian julkituomista muille.”

Tutkittaessa nuorten luottamushenkilöiden *yksityistä uskonnonharjoitusta*, nuoret luottamushenkilöt eivät yksityisessä uskonnon harjoittamisessaan ilmaise olevansa ollenkaan niin aktiivisia kuin kaikki luottamushenkilöt (Aroharju 2004, 24).

Taulukko 3. Nuorten luottamushenkilöiden yksityinen uskonnonharjoitus (%).

	päivittäin	useamman kerran viikossa	vähintään kerran viikossa	vähintään kerran kuukaudessa	vähintään muutaman kerran vuodessa	harvemmin kuin kerran vuodessa	harvemmin tai en koskaan
Rukoileminen	42	17	12	12	8	5	5
Raamatun lukeminen	5	7	7	13	27	17	24
Seurakuntalehden tai muun kristillisen lehden lukeminen	1	11	36	24	13	7	9
Hengellisen kirjallisuuden lukeminen	2	5	6	15	20	12	40
Hengellisten tai uskonnollisten ohjelmien seuraaminen radiosta	3	5	6	12	15	13	47
Hengellisten tai uskonnollisten ohjelmien seuraaminen televisiosta	0	1	2	14	26	20	37

Nuorten luottamushenkilöiden yksityisestä uskonnon harjoittamisesta muodostuu yleiskuva, jossa seurakunnan nuori luottamushenkilö:

- rukoilee vähintään kerran viikossa (71 %), kun kaikista luottamushenkilöistä 84 %
- lukee Raamattua muutaman kerran vuodessa tai harvemmin (68 %), kun kaikista näin tekee 53 %
- lukee seurakuntalehden tai muun kristillisen lehden vähintään kerran kuukaudessa (72 %), kun kaikista näin tekee 92 %

- lukee hengellistä kirjallisuutta vähintään muutaman kerran vuodessa tai harvemmin (72 %), kun kaikista luottamushenkilöistä puolet lukee useammin
- seuraa hengellisiä tai uskonnollisia radio- (75 %) ja televisio-ohjelmia (83 %) vähintään muutaman kerran vuodessa, kun luottamushenkilöt seuraavat yleensä useammin.

Suuri osa nuorista luottamushenkilöistä ei ole ollenkaan aktiivinen yksityisessä uskonnon harjoittamisessaan rukoilemista ja lehden lukemista lukuun ottamatta. Nuorista luottamushenkilöistä moni ei juuri koskaan seuraa hengellistä tai uskonnollista radio-ohjelmaa tai televisio-ohjelmaa eikä lue hengellistä kirjallisuutta. Harvemmin kuin kerran vuodessa tai ei koskaan Raamattua ilmoittaa lukevansa 41 % vastaajista.

Kysyttäessä käsityksiä *Raamatun erehtymättömyydestä* valtaosa vastaajista on sitä mieltä, ettei Raamatun erehtymättömyys ole tärkeää, sillä tärkeämpää on se, että Raamattu välittää uskonnollista sanomaa (60 %). Vastaajista vain 3 % on sitä mieltä, että Raamattu on menettänyt merkityksensä. Raamattua erehtymättömänä kaikissa asioissa pitää 12 % ja pelastukseen liittyvissä asioissa 17 %. Verrattuna kaikkiin luottamushenkilöihin erot eivät ole suuria, joskin saman suuntaisia kuin edellä on esitetty: nuorten luottamushenkilöiden yksityinen uskonnonharjoitus ei ole niin aktiivista kuin kaikkien luottamushenkilöiden ja pienempi määrä pitää raamattua erehtymättömänä kuin luottamushenkilöiden joukossa yleensä.

”Raamattu on erehtymätön/oikea, mutta ihmisten tulkinnat kovin erilaisia.”

”Kertomukset ja tulkinnat sisältävät paljon keskenään ristiriitaisia sanoja/tekstejä...pääasia on pääasia.”

”Raamattu on ihmisten kirjoittama eikä siis täysin erehtymätön.”

Nuorilta luottamushenkilöiltä kysyttiin myös *kuinka usein he osallistuvat seurakunnan hengellisiin tilaisuuksiin* eli jumalanpalvelukseen, ehtoolliselle, seurakunnan tai kristillisten järjestöjen pienryhmiin tai piireihin, kirkkokonsertteihin tai hengellisiin musiikkitilaisuuksiin, seurakuntailtaan tai seuroihin ja seurakunnan tai kristillisen järjestön retkelle tai leirille.

Taulukko 4. Nuorten luottamushenkilöiden osallistuminen hengellisiin tilaisuuksiin (%).

	Viikoittain	Vähintään kerran kuukaudessa	Vähintään muutaman kerran vuodessa	Vähintään kerran vuodessa	Harvemmin/ en koskaan
Jumalanpalvelukseen	4	21	57	14	4
Ehtoolliselle	3	18	48	16	15
Seurakunnan piiriin tai pienryhmään	8	11	16	16	48
Kristillisen järjestön piiriin tai pienryhmään	4	7	10	9	69
Kirkkokonserttiin tai muuhun hengellisen musiikkitalaisuuteen	1	6	38	36	19
Seurakuntailtaan tai seuroihin	6	7	18	17	52
Seurakunnan tai kristillisen järjestön retkelle tai leirille	0	2	18	28	52

Huomattavasti pienempi osa nuorista luottamushenkilöistä (25 %) käy jumalanpalveluksessa vähintään kerran kuukaudessa kuin luottamushenkilöistä yleensä (50 %). Suomalaisista näin usein jumalanpalveluksissa käy 8 % ja kun suomalaisista 50 % käy jumalanpalveluksessa harvemmin kuin kerran vuodessa, on nuorten luottamushenkilöiden joukossa heitä vain 4 %. (Kääriäinen ja Niemelä 2003, 288; Aroharju 2004, 20.) Ehtoollisella nuoret luottamushenkilöt käyvät vähintään muutaman kerran vuodessa (69 %) ja joka viides (21 %) käy vähintään kerran kuukaudessa. Nuorista luottamushenkilöistä 15 % käy ehtoollisella harvemmin kuin kerran vuodessa tai ei koskaan.

Nuorista luottamushenkilöistä joka viides (19 %) osallistuu seurakunnan piiriin tai pienryhmään viikoittain tai vähintään kerran kuukaudessa. Lähes puolet (45 %) ilmoittaa käyvänsä kirkkokonsertissa tai hengellisessä musiikkitalaisuudessa vähintään muutaman kerran vuodessa. He osallistuvat (48 %) vähintään kerran vuodessa tai useammin seurakunnan tai kristillisen järjestön retkelle tai leirille. Vähiten osallistutaan piireihin, pienryhmiin, seurakuntailtoihin tai seuroihin. Kaiken kaikkiaan nuoret luottamushenkilöt osallistuvat seurakunnalliseen toimintaan retkiä ja leirejä lukuun ottamatta selvästi vähemmän kuin luottamushenkilöt yleensä. (Aroharju 2004, 21.)

Vastaajia pyydettiin vielä kertomaan *kuinka aktiivisesti he osallistuvat seurakunnan erilaisiin toimintamuotoihin*. Säännöllisesti tai satunnaisesti yli puolet (56 %)

ilmoittaa toimivansa avustajana jumalanpalveluksessa ja enemmän kuin joka kolmas yhteisvastuukerääjänä (37 %) tai nuorten ryhmän ohjaajana (35 %). Noin joka viides nuori luottamushenkilö toimii säännöllisesti tai satunnaisesti vapaaehtoisena diakoniatyössä tai muutoin (23 %) ja partiotyössä ohjaajana (18 %). Vähiten heitä toimii piirien vetäjinä tai pyhäkoulun ohjaajina (11 %). Yli kaksi kolmasosaa vastaajista ilmoittaa, ettei jumalanpalvelusavustajana, yhteisvastuukerääjänä tai nuorten ryhmän vetäjänä toimimista lukuun ottamatta koskaan toimi seurakunnan toimintamuodoissa.

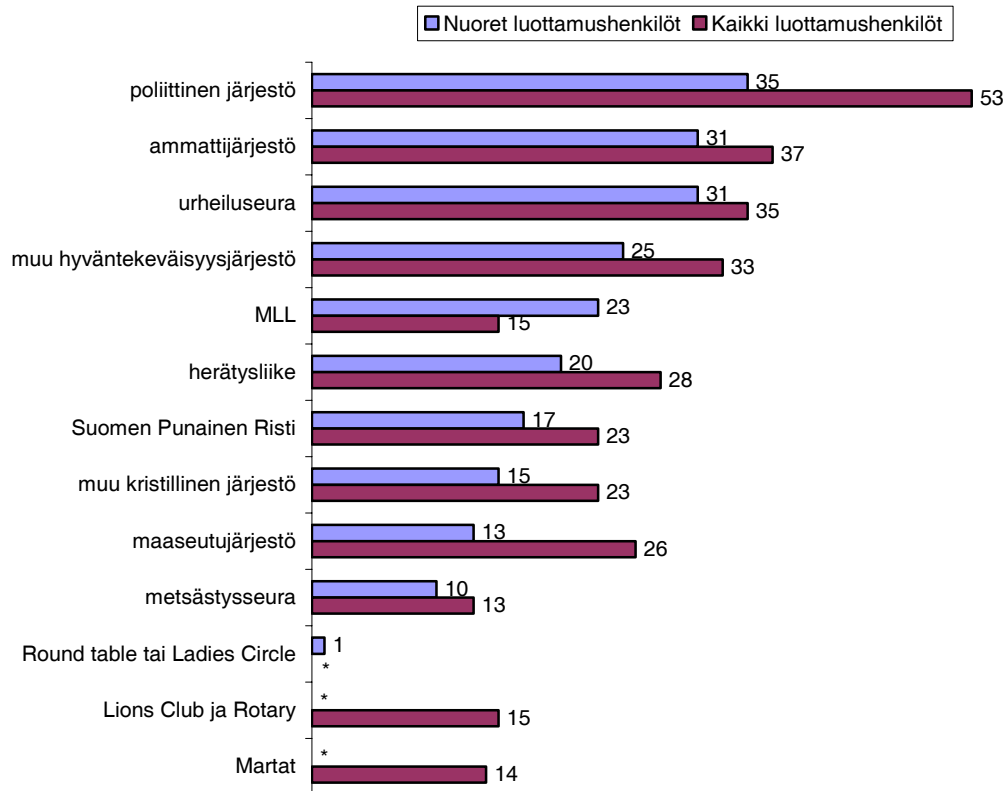
2.4. Järjestöaktiivisuus

Erilaisista järjestöistä nuoret luottamushenkilöt toimivat aktiivisimmin poliittisissa järjestöissä, ammattijärjestöissä ja urheiluseuroissa, kuten kaikki luottamushenkilötkin. Nuorista vastaajista kussakin toimii noin kolmannes vastaajista. Alle neljännes nuorista luottamushenkilöistä ilmoittaa osallistuvansa muiden kuin näiden kolmen toimintaan. Mannerheimin Lastensuojeluliitto on järjestöistä ainoa, jonka toimintaan nuoret osallistuvat enemmän kuin kaikki luottamushenkilöt. Nuoret eroavat kaikista luottamushenkilöistä siinä, että aktiivisuus poliittisissa järjestöissä näyttäisi kasvavan iän myötä, sillä kaikkiin luottamushenkilöihin kohdistuneessa tutkimuksessa poliittisissa järjestöissä satunnaisesti tai aktiivisesti ilmoitti toimivansa 53 %. (Aroharju 2004, 16–17.).

Kun tarkastellaan yksinomaan aktiivista järjestötoimintaa niin kuva nuorten luottamushenkilöiden järjestöaktiivisuudesta muuttuu jonkin verran. Aktiivisimmin he ilmoittavat toimivansa seuraavissa järjestöissä:

	%
– poliittinen järjestö	18
– urheiluseura	11
– herätysliike	9
– muu hyväntekeväisyysjärjestö	9
– muu kristillinen järjestö	7
– ammattijärjestö	7

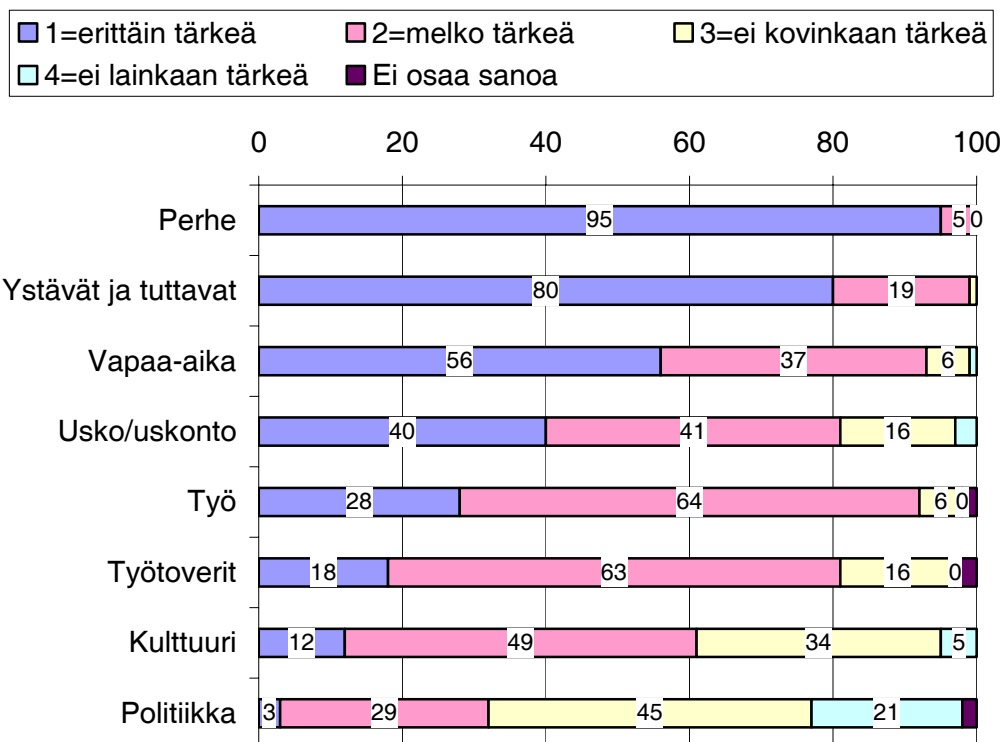
Kuvio 3. Järjestöissä satunnaisesti tai aktiivisesti toimivat luottamushenkilöt (%).

2.5. Elämänarvostukset

Vastaajilta kysyttiin heidän arvomaailmastaan. Heitä pyydettiin kertomaan, miten tärkeäksi he kokevat elämässään perheen, työn, ystävät ja tuttavat, työtoverit, vapaa-ajan, politiikan, uskon ja uskonnon sekä kulttuurin. Asian merkitystä omassa elämässä pyydettiin kuvaamaan asteikolla ”erittäin tärkeä, melko tärkeä, ei kovin tärkeä ja ei lainkaan tärkeä”.

Kuvio 4. Nuorten luottamushenkilöiden kokemukset eri elämänalueiden tärkeydestä (%).

Kysytyt elämänalueet ovat vastaajien suurelle enemmistölle, politiikka ja kulttuuria lukuun ottamatta, erittäin tai melko tärkeitä. Kaikkein tärkeimpänä elämänalueena vastaajat pitävät perhettä. Verrattuna luottamushenkilöihin yleensä, on elämänalueista perheen arvostus korkein riippumatta siitä, onko luottamushenkilö nuori tai vartuneempi. Nuoret luottamushenkilöt arvostavat lisäksi paljon ystäviä ja tuttavuuksia. Ystävät ja tuttavat sekä vapaa-aika ovat tärkeitä elämänalueita useammalle nuorelle luottamushenkilölle. Muita kysytyjä elämänalueita nuoret luottamushenkilöt pitävät vähemmän tärkeinä kuin kaikki luottamushenkilöt. (Aroharju 2004, 17–18.)

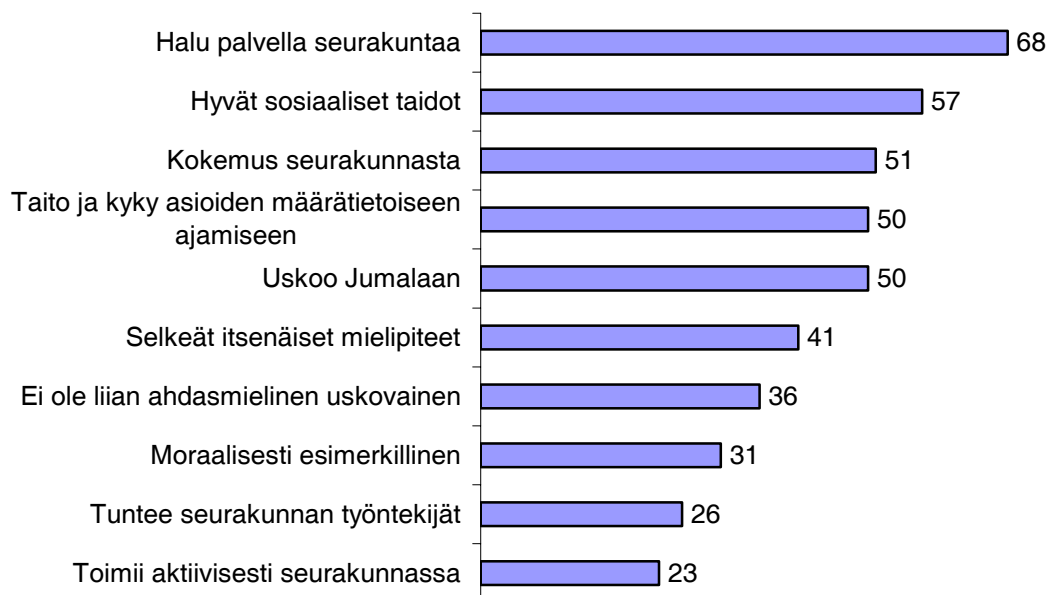
Usko ja uskonto ovat erittäin tärkeitä 40 prosentille vastaajista, vastaavasti viidennes luottamushenkilöistä kokee, etteivät usko ja uskonto ole kovinkaan tärkeitä elämänalueita. Noin kolmannekselle (32 %) politiikka on erittäin tai melko tärkeä elämänalue nuorten luottamushenkilöiden elämässä. Kahdelle kolmasosalle (66 %) politiikka ei ole kovinkaan tärkeä elämänalue.

2.6. Millaisia luottamushenkilöiden tulisi olla

Nuoret luottamushenkilöt pitävät seurakunnan luottamustehtävissä toimivien tärkeimpänä ominaisuutena halua palvella seurakuntaa. Sen sijaan korkeaa koulutusta, edustavaa ulkonäköä, tunnettuutta tai aktiivista politiikassa toimimista ei pidetä lainkaan tärkeinä.

Kyselyyn oli listattu kaikkiaan 24 ominaisuutta, joita pyydettiin arvioimaan asteikolla ”erittäin tärkeä, melko tärkeä ja ei lainkaan tärkeä”.

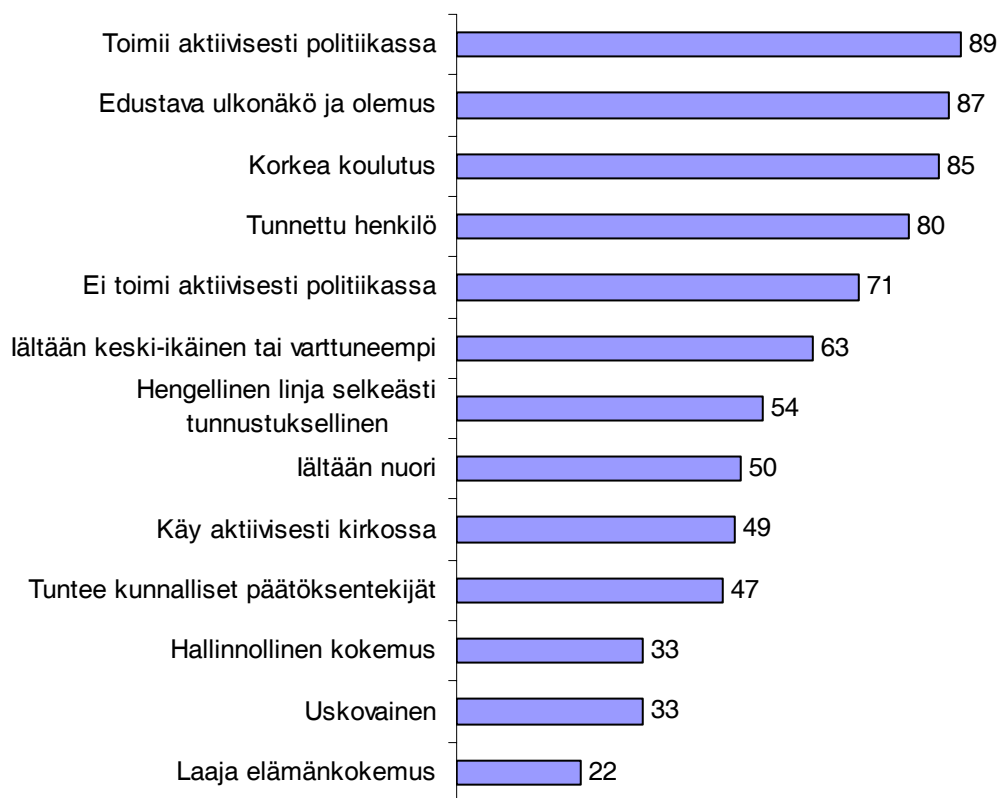
Kuvio 5. Nuorten luottamushenkilöiden näkemykset siitä, millaiset ominaisuudet ovat tärkeitä luottamushenkilöille. Ne ominaisuudet, joissa vastaajia on enemmän ominaisuutta erittäin tärkeänä pitäviä kuin ei lainkaan tärkeänä pitäviä (%).

Verrattuna kaikkiin luottamushenkilöihin on halu palvella seurakuntaa molemmissa tutkimuksissa useimmalle kaikkein tärkeimmäksi koettu ominaisuus. Nuoret luottamushenkilöt poikkeavat selkeimmin kaikista luottamushenkilöistä kolmessa kohtaa. Nuorten luottamushenkilöiden vastauksissa:

- hyvien sosiaalisten taitojen merkitys koetaan tärkeäksi
- usko Jumalaan ei ole yhtä tärkeä kuin luottamushenkilöille yleensä
- laajaa elämäkokemusta ei pidetä yhtä tärkeänä kuin kaikkien luottamushenkilöiden keskuudessa

Kuvio 6. Nuorten luottamushenkilöiden näkemykset siitä, millaiset ominaisuudet eivät ole tärkeitä luottamushenkilölle. Ne ominaisuudet, joissa vastaajissa on enemmän ominaisuutta ”ei lainkaan tärkeä” kuin ”erittäin tärkeä” pitäneitä (%).

Verrattuna kaikkiin luottamushenkilöihin ovat nuoret luottamushenkilöt ”ei ollenkaan tärkeinä” pitämiensä ominaisuuksien mukaan tarkasteltuina hyvin samantlaisia. Nuoret luottamushenkilöt eroavat selkeimmin kaikista luottamushenkilöistä seuraavasti:

- luottamushenkilön tunnettuudella on vähemmän merkitystä
- vartuneemmalla iällä on vähemmän merkitystä
- selkeän tunnustuksellista hengellistä linjaa ei pidetä tärkeänä
- aktiivista kirkossa käyntiä ja hallinnollista kokemusta pidetään vähemmän merkityksellisenä.

3. KOKEMUKSET LUOTTAMUSHENKILÖNÄ TOIMIMISESTA

3.1. Jäsenyys hallintoelimissä

Kaksi kolmesta kyselyyn vastanneesta toimii jäsenenä kirkkovaltuustossa tai yhteisessä kirkkovaltuustossa ja hieman useampi on jäsenenä jossain seurakunnan johto- tai toimikunnassa. Vastaajista reilu kolmannes (37 %) on jäsen kirkko-/seurakuntaneuvostossa tai yhteisessä kirkkoneuvostossa. Rovastikuntakokouksen jäseniä nuorissa luottamushenkilöissä on neljä prosenttia. Jäsenyydet kuvastavat hyvin sitä, miten seurakuntahallinnossa luottamustehtävät kasvavat iän myötä, sillä kaikista luottamushenkilöistä joka neljäs (27 %) on jäsen rovastikuntakokouksessa ja hiippakuntakokouksen jäsenenä on 4%. Nuorissa luottamushenkilöissä hiippakuntakokouksen jäseniä on prosentti vastaajista. (Aroharju 2004, 15.)

Osa seurakunnan nuorista luottamushenkilöistä toimii myös kunnallishallinnossa kunnan- tai kaupunginvaltuustossa (17 %), kunnan- tai kaupunginhallituksessa (4 %) ja jäsenenä kunnan tai kaupungin lautakunnassa (29 %). Iän myötä näyttää osallistuminen kunnallishallintoon kasvavan jonkin verran, sillä kaikille luottamushenkilöille tehdyssä kyselyssä vastaavat osuudet olivat 19 %, 9 % ja 32 %. (Aroharju 2004, 16.)

Vastaajien mielipidettä kysyttiin myös luottamushenkilötoiminnan hengellisydestä. Nuorten luottamushenkilöiden mielestä (82 %) toiminta on sopivan hengellistä: *”Hartaus kokousten alussa on riittävä siihen tilanteeseen”*.

Liian hengelliseksi luottamushenkilötoiminnan kokee 2 %: *”Kokouksissa ollaan hengellisempiä kuin normaali arjessa”*.

Vastaajista osa (16 %) on sitä mieltä, että toiminta on liian vähän hengellistä.

”Hengellisyys rajoittuu alkuhartauteen, sitten jatketaan ”asialinjalla” kokousta. Näin tietysti pitää ollakin, mutta srk:n kokouksissa voisi tuoda enemmän esille sitä, että olemme Jumalan johdatuksessa. Itsekin olisin tietysti tätä kohtaa voinut pitää esillä...”

Kyselyyn vastanneet nuoret luottamushenkilöt ovat aktiivisia luottamustehtävässään, sillä neljä viidestä vastaajasta (79 %) osallistuu ilmoituksensa mukaan lähes poikkeuksetta kaikkiin luottamushenkilötoimintaansa kuuluviin kokouksiin. Kaikkein aktiivisimmin osallistuvat korkeimmin koulutetut. Vastaajista useammin poissa kuin läsnä ilmoittaa olevansa 5 % ja suunnilleen joka toisessa kokouksessa läsnä myös 5 %. Useammin läsnä kuin poissa on 12 % vastaajista.

Miehet ja korkeimmin koulutetut nuoret luottamushenkilöt käyttävät kokouksissa useammin puheenvuoroja kuin naiset tai vähemmän koulutetut. Kokonaisuutena vastaajat ilmoittavat käyttävänsä luottamustehtävässään kokouspuheenvuoroja seuraavasti:

	%
– useita joka kokouksessa	15
– vähintään yhden joka kokouksessa	24
– lähes joka kokouksessa	28
– satunnaisesti joissain kokouksissa	18
– vain yksittäisiä kertoja	14
– en koskaan	2

Nuorten luottamushenkilöiden kokemukset siitä, millaiset mahdollisuudet heillä on ollut saada mielipiteensä kuuluviin seurakuntahallinnossa seuraavat hyvin käytettyjen puheenvuorojen määrää. Vastaajista 15 % kokee mahdollisuutensa olleen erittäin hyvät ja lähes puolet (45 %) kokee ne melko hyvinä. Erittäin huonoiksi mahdollisuutensa saada mielipiteensä kuuluviin kokee 2 % ja melko huonoina 9 %.

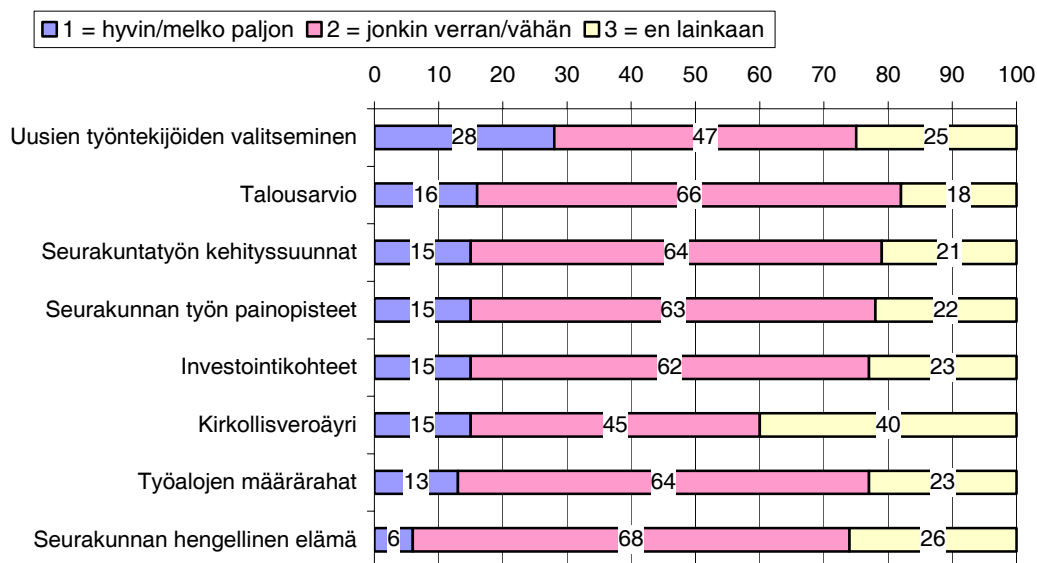
3.2. Vaikutusmahdollisuudet

Enemmistö (60 %) kyselyyn vastanneista nuorista luottamushenkilöistä kokee, että heillä on sopivasti vaikutusmahdollisuuksia seurakunnan hallinnossa. Vaikutusmahdollisuuksiaan vähäisinä pitää varsin moni, sillä runsaan kolmanneksen mielestä vaikutusmahdollisuuksia on jonkin verran liian vähän (31 %) tai aivan liian vähän (7 %). Jonkin verran liikaa vaikutusmahdollisuuksia on vain 2 % mielestä ja liian suurina niitä ei pitänyt yksikään vastaaja.

Vastaajilta kysyttiin myös, miten paljon he ovat kokeneet pystyvänsä vaikuttamaan seurakunnan toiminnan eri osa-alueisiin. Vastaajia pyydettiin arvioimaan

kokemuksiaan asteikolla, ”hyvin paljon”, ”melko paljon”, ”jonkin verran”, ”vähän” ja ”en lainkaan”.

Kuvio 7. Nuorten luottamushenkilöiden kokemukset vaikutusmahdollisuuksistaan seurakunnan toiminnan eri osa-alueilla (%).

Näyttää siltä, että valtaosalle nuorista luottamushenkilöistä riittää, että voi vaikuttaa seurakunnassaan vähän tai jonkin verran kaikkein keskeisimpiin asioihin, sillä vaikutusmahdollisuuksiaan sopivina pitää 60 %. Asiasta riippuen joka viides tai neljäs nuori päättävä kokee, ettei ole voinut vaikuttaa ollenkaan. Kirkollisveroäyriin osalta näin kokevia on 40 %.

Runsas neljännes vastaajista kokee pystyvänsä vaikuttamaan uusien työntekijöiden valintaan, kun lähes kaikkiin muihin kokee voivansa vaikuttaa paljon 13–16 % vastaajista. Seurakunnan hengelliseen elämään kuitenkin 6 %.

Nuoret luottamushenkilöt ovat kokeneet voivansa vaikuttaa selvästi vähemmän kuin yleensä seurakunnan luottamushenkilöt. Kaikille luottamushenkilöille suunnatun kyselyn mukaan huomattavasti useammat seurakunnan luottamushenkilöt kokivat voivansa vaikuttaa melko paljon tai hyvin paljon vastaaviin asioihin. Vastaavasti heitä, jotka kokivat, etteivät voi vaikuttaa lainkaan oli selvästi vähemmän.

Taulukko 5. Nuorten luottamushenkilöiden kokemat vaikutusmahdollisuudet verrattuna kaikkien luottamushenkilöiden kokemuksiin (Aroharju 2004, 41.) (%)

Olen pystynyt vaikuttamaan hyvin paljon tai melko paljon			En ole pystynyt vaikuttamaan lainkaan	
Luottamushenkilöt			Luottamushenkilöt	
Nuoret	Kaikki		Nuoret	Kaikki
28	39	Uusien työntekijöiden valinta	25	12
16	30	Talousarvio	18	9
15	18	Seurakuntatyön kehityssuunnat	21	12
15	20	Seurakunnan työn painopisteet	22	10
15	32	Investointikohteet	23	12
15	32	Kirkollisveroäyri	40	18
13	23	Työalojen määrärahat	23	10
6	10	Seurakunnan hengellinen elämä	26	17

3.3. Valta

Nuoret luottamushenkilöt eivät juuri ole sitä mieltä, että luottamuselinten valtaa pitäisi vähentää. Näin ajattelevia on asiasta riippuen 2–5 %. Kirkollisveroäyristä päättämisen osalta 71 % vastaajista on sitä mieltä, että päätösvalta tulisi pitää ennallaan. Muutoinkin enemmistö nuorista luottamushenkilöistä ajattelee, että valtaa on sopivasti, lukuun ottamatta seurakuntatyön kehityssuunnista päättämistä, sillä lähes puolet (45 %) haluaisi lisätä luottamuselinten valtaa tässä asiassa.

Taulukko 6. Nuorten luottamushenkilöiden näkemykset siitä, tulisiko luottamuselinten valtaa lisätä vai vähentää (%)

	Lisätä selvästi tai jonkin verran	Pitää ennallaan	Vähentää jonkin verran tai selvästi
Uusien työntekijöiden valinta	32	61	3
Talousarvio	26	64	4
Seurakuntatyön kehityssuunnat	45	44	5
Seurakunnan työn painopisteet	39	51	5
Investointikohteet	29	59	4
Kirkollisveroäyri	13	71	2
Työalojen määrärahat	35	52	5
Seurakunnan hengellinen elämä	29	61	4

Vastaajien mielestä luottamuselinten vallan määrä on pääosin kohdallaan. Kuitenkin seurakunnan strategiaan, toiminnan painopisteiden valintaan ja henkilöstövalintoihin sekä eri työaloille myönnettäviin määrärahoihin liittyvissä kysymyksissä

runtas kolmannes haluaisi lisää valtaa. Vajaa kolmannes puolestaan näkee, että ainakin jonkin verran valtaa tulisi lisätä talousarvion, investointikohteiden ja seurakunnan hengellisen elämän päätösten osalta.

Mielenkiintoista on havaita, että vaikka vertailuaineistona käytetyssä kaikille luottamushenkilöille suunnatussa kyselyssä (Aroharju 2004, 45.) nämä kokivat vaikutusmahdollisuutensa selvästi nuoria luottamushenkilöitä paremmiksi, niin heissä oli silti suurempi määrä kuin nuorissa luottamushenkilöissä niitä, jotka halusivat valtaa lisäävän. Erot muodostuvat seuraaviksi esimerkiksi kaikkein eniten lisää valtaa kaivattujen asioiden osalta (%):

	Luottamushenkilöt	
	Nuoret	Kaikki
– Seurakuntatyön kehityssuunnista päättäminen	45	49
– Seurakuntatyön painopisteiden valinta	39	45
– Työalojen määrärahoista päättäminen	35	38
– Henkilöstövalinnat	32	33

Vastaajilta kysyttiin myös oliko heidän mielestään joillakin seurakunnan tahoilla liikaa tai liian vähän valtaa seurakunnan hallinnossa antamalla vastaajille 13 erilaista vaihtoehtoa. Yhtenä näistä oli luottamushenkilö itse. Tässä kohden reilu viidennes (23 %) nuorista luottamushenkilöistä on sitä mieltä, että hänellä on liian vähän valtaa. Liikaa valtaa oli omasta mielestään vain parilla prosentilla ja kahdella kolmesta valtaa oli sopivasti. Kun näitä lukuja vertaa kaikkien luottamushenkilöiden näkemyksiin, niin voi todeta nuorissa luottamushenkilöissä olevan hieman enemmän niitä, jotka kokevat omaavansa liian vähän valtaa. Kaikista luottamushenkilöistä 16 % kokee, että heillä on liian vähän valtaa. (Aroharju 2004, 43.)

Taulukko 7. Nuorten luottamushenkilöiden, kaikkien luottamushenkilöiden ja seurakunnan työntekijöiden käsitykset siitä, millä taholla on seurakunnan hallinnossa valtaa liikaa tai liian vähän (%).

LIIAN VÄHÄN VALTAA				LIIKAA VALTAA		
Nuoret luottamus- henkilöt	Kaikki luottamus- henkilöt	Seurakunnan työntekijät		Nuoret luottamus- henkilöt	Kaikki luot- tamushenki- löt	Seura- kunnan työnteki- jät
3	3	10	Kirkkoherra	37	32	37
6	5	27	Taluspäällikkö/ johtaja	30	27	48
3	3	2	Poliittiset tausta- ryhmät	25	30	38
29	26	48	Muut hengellisen työn tekijät	5	7	4
29	26	48	Muut seurakunnan työntekijät	4	4	2
28	33	13	Kirkkovaltuuston jäsenet	5	1	17
20	15	25	Muu papisto	7	9	16

Suurimmalle osalle vastaajista valtaa on kaikilla tahoilla sopivasti. Ainoat poikkeukset tästä tekevät poliittiset taustaryhmät (36 %) ja herätysliikkeet ja muut kristilliset järjestöt (44 %) sekä kunnalliset luottamushenkilöt ja virkamiehet (46 %). Näiden ryhmien osalta en osaa sanoa vaihtoehdon valinneita kunkin kohdalla oli 35–38 %.

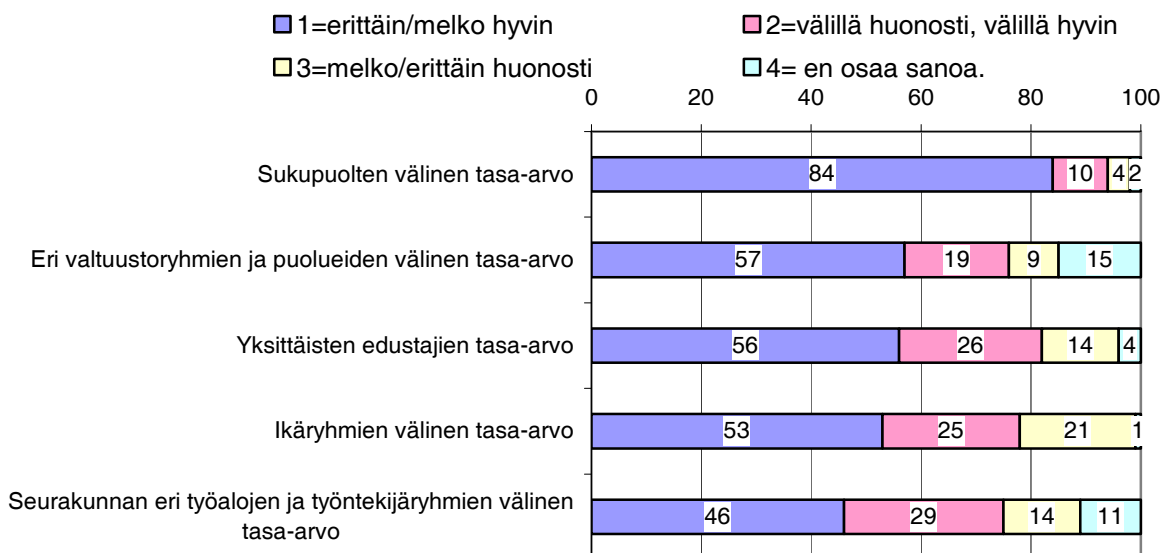
Osa nuorista luottamushenkilöistä kokee, että seurakuntahallinnossa on liikaa valtaa kirkkoherralla, taluspäälliköllä ja poliittisilla taustaryhmillä ja liian vähän seurakunnan muilla työntekijöillä ja kirkkovaltuuston jäsenillä. Tulokset ovat täsmälleen samat keskeisimpien tahojen osalta kaikissa vastaajaryhmissä yhdellä poikkeuksella: huomattava osa seurakuntien työntekijöistä (37%) kokee heillä itsellään olevan liian vähän valtaa.

3.4. Tasa-arvon toteutuminen

Nuoria luottamushenkilöitä pyydettiin kertomaan, miten erilaisten ryhmien tasa-arvoisuus toteutuu seurakunnan luottamushenkilötoiminnassa. Vastaajia pyydettiin kertomaan mahdollisuudesta saada tasapuolisesti ääntä ja mielipidettä kuuluviin. Oma mielipide pyydettiin sijoittamaan asteikolle ”erittäin huonosti”, ”melko huonosti”, ”välillä huonosti, välillä hyvin”, ”melko hyvin” ja ”erittäin hyvin”.

Vastaajat saivat myös mahdollisuuden kertoa tasa-arvoisuuden toteutumisesta omin sanoin.

Kuvio 8. Nuorten luottamushenkilöiden kokemukset siitä, miten seurakunnan luottamushenkilötoiminnassa toteutuvat tasa-arvoisuus ja mahdollisuus saada tasapuolisesti kuuluviin ääntä ja mielipiteitä (%).

Vastaajien valtaosan mielestä sukupuolten välinen tasa-arvo toteutuu luottamushenkilötoiminnassa hyvin. Enemmistö on myös sitä mieltä, että tasa-arvoisuus toteutuu muidenkin tarjottujen ryhmien osalta hyvin.

”Verrattuna kunnallisiin luottamustoimiin kirkon puolella saa äänensä hienosti kuuluviin,”

Ainoastaan seurakunnan eri työalojen ja työntekijäryhmien tasa-arvon kohdalla näin ei ole. Viidennes (21 %) vastaajista oli sitä mieltä, että ikäryhmien välinen tasa-arvo toteutuu huonosti.

”Nuorten äänen kuuleminen on vähäistä, koska meidän määrämme on vähäinen. Tai siis kuuluu, mutta tuki puuttuu.”

”Ikäihmiset kuvittelevat tietävänsä nuorten asiat.”

Kun nuoria luottamushenkilöitä verrataan kaikkiin luottamushenkilöihin (Aroharju 2004, 46–51.) voidaan havaita, että he ovat kokeneet tasa-arvoisuuden tarjottujen ryhmien osalta nuoria luottamushenkilöitä myönteisemmin. Kaikkien luottamushenkilöiden vastauksissa verrattuna nuoriin luottamushenkilöihin on eroa kaikkien tarjottujen ryhmien osalta. Nuorissa luottamushenkilöissä on vähemmän

niitä, joiden mielestä tasa-arvo toteutuu hyvin (%):

	Luottamushenkilöt		
	Nuoret	Kaikki	Ero
– Sukupuolten välinen tasa-arvo	84	86	-2
– Valtuustoryhmien ja puolueiden välinen tasa-arvo	57	64	-7
– Yksittäisten edustajien välinen tasa-arvo	56	67	-11
– Ikäryhmien välinen tasa-arvo	53	74	-21
– Seurakunnan työntekijöiden ja työalojen välinen tasa-arvo	46	55	-9

Useammat nuoret luottamushenkilöt kokevat erityisesti ikäryhmien välisen tasa-arvoisuuden toteutumisen kielteisemmin kuin kaikki luottamushenkilöt. Selvästi pienempi osa nuoria luottamushenkilöitä kokee tämän toteutuneen hyvin:

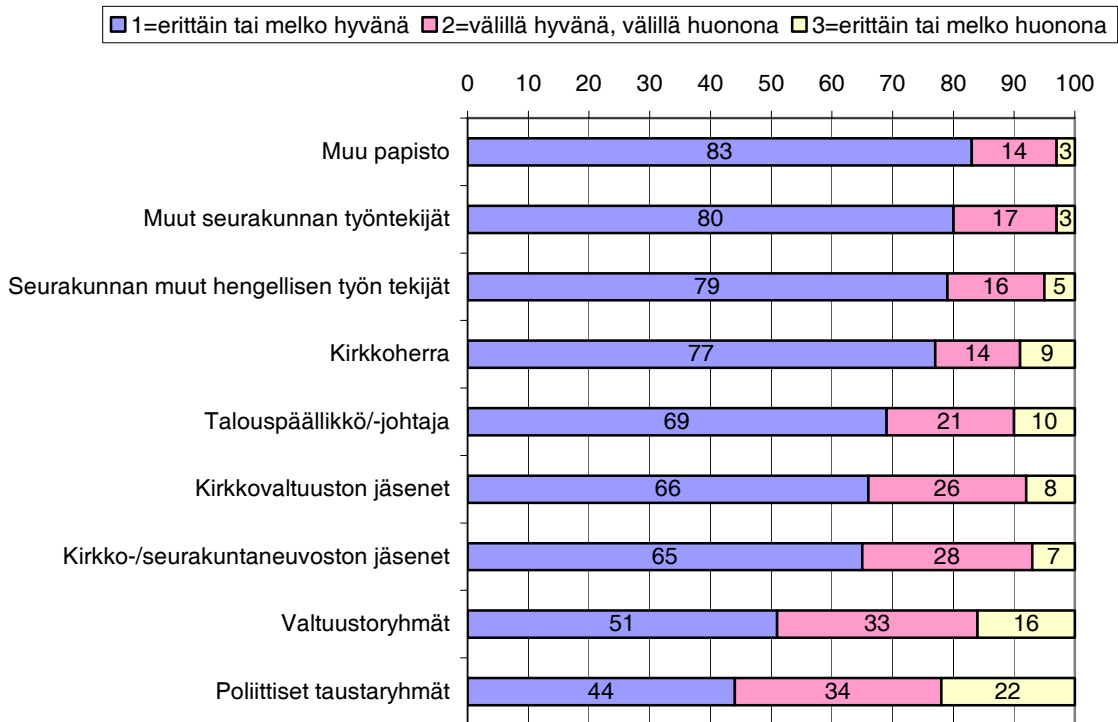
”Teoriassa kaikki toki saavat yhtä lailla äänensä kuuluviin mutta käytännössä puheenvuoroja käyttävät tietyt henkilöt, joista useimmat ovat vanhempia miehiä.”

”Seurakunnassamme on muutama vanha mies luottamustehtävissä ja he ”määräilevät” ja luulevat että he päättävät yksin kaikista asioista.”

3.5. Yhteistyö

Nuoret luottamushenkilöt ovat kokeneet yhteistyön eri tahojen kanssa sujuneen hyvin. Enemmistö vastaajista on kokenut näin lähes kaikkien kysytyjen yhteistyötahojen kanssa toimimisesta. Vain yhteistyö poliittisten taustaryhmien kanssa ei saa enemmistöltä hyvää arviota.

Kuvio 9. Nuorten luottamushenkilöiden kokema yhteistyö eri tahojen kanssa (%).

Yhteistyö kirkkoherran kanssa on merkityksellistä. Kun yhteistyö toimii hyvin, nuorista luottamushenkilöistä lähes kolmannes (31 %) vastaa yhteistyön kirkkoherran kanssa toimivan *erittäin* hyvin. Kun taas yhteistyö toimii huonosti, nuoret luottamushenkilöt valitsevat selkeästi vastausvaihtoehdon *erittäin* huonosti. Avoinnissa vastauksissa juuri yhteistyön toimimattomuudesta kirkkoherran kanssa kirjoitetaan:

”Yhteistyö on henkilökysymys. Toisen kirkkoherran kanssa ei toiminut, nyt toimii todella hyvin.”

”Kirkkoherra on kutsunut puhutteluun, uhkailu ja toiminnan rajoittaminen...” *”Kirkkoherra on höppänä, hoivaa, ei ole ajan tasalla.”*

Joka kymmenes kokee yhteistyön sekä kirkkoherran että taluspäällikön kanssa huonoksi ja monella näyttää olevan suuremmat odotukset yhteistyön toimivuudesta muiden luottamushenkilöiden kanssa. Viidennes kokee yhteistyön poliittisten taustaryhmien kanssa huonona.

”Talouspäällikön arvot tuntuvat johtavan seurakuntaa eniten.”

”Nuorena kokemattomana luottamushenkilönä olen/olisin kaivannut neuvoja toisilta kokeneilta luottamushenkilöiltä ihan perusasioissa. Esim. kokoustekniikka.”

3.6. Toiminnan mielekkääksi kokeminen

Nuorista luottamushenkilöistä lähes puolet (46 %) on kokenut seurakunnan luottamushenkilönä toimimisen mielekkäänä ja yhtä suuri osa (46 %) on kokenut sen välillä mielekkäänä ja välillä turhauttavana. Joka kymmenes vastaaja on kokenut luottamushenkilönä toimimisen melko (9 %) tai erittäin (1 %) turhauttavana.

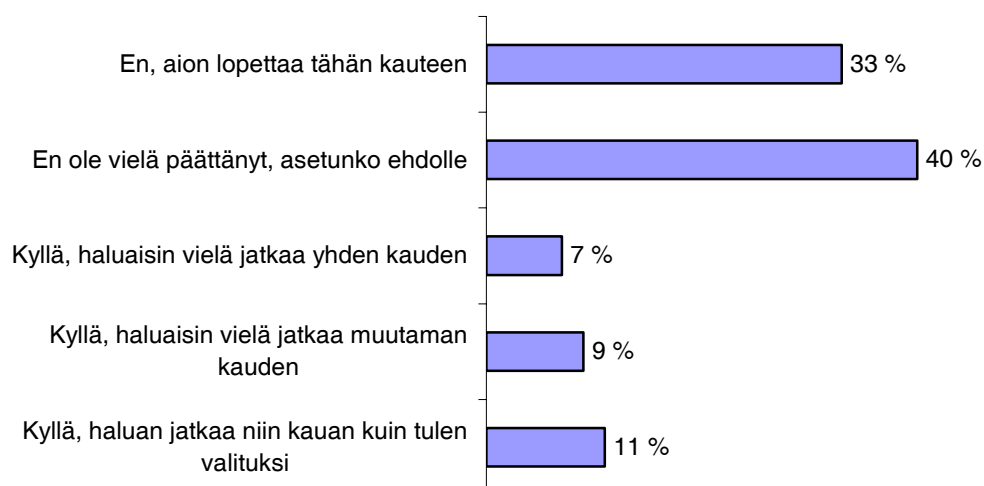
Kokouksista luottamushenkilöt ovat kokeneet ne kokoukset mielekkäimmiksi, jotka ovat lähinnä toimintaa. Tällaisia ovat johtokuntien ja lautakuntien kokoukset, jotka 59 % vastaajista on kokenut mielekkäiksi. Valtuuston kokoukset on kokenut mielekkäänä 43 % vastaajista ja neuvoston kokoukset 42 %. Erittäin tai melko epämielikkäänä osa luottamushenkilöistä on kokenut:

– Valtuuston kokoukset	16 %
– Valtuustoryhmien kokoukset	10 %
– Neuvoston kokoukset	4 %
– Johtokuntien, lautakuntien tms. kokoukset	4 %

3.7. Halu jatkaa luottamushenkilönä

Vastaajilta kysyttiin vielä aikovatko he asettua ehdolle seuraavalle luottamushenkilökaudelle ja eri tekijöiden vaikutusta siihen, että luottamushenkilö joko haluaa jatkaa seurakunnan luottamushenkilötoiminnassa tai ei aio enää asettua ehdolle.

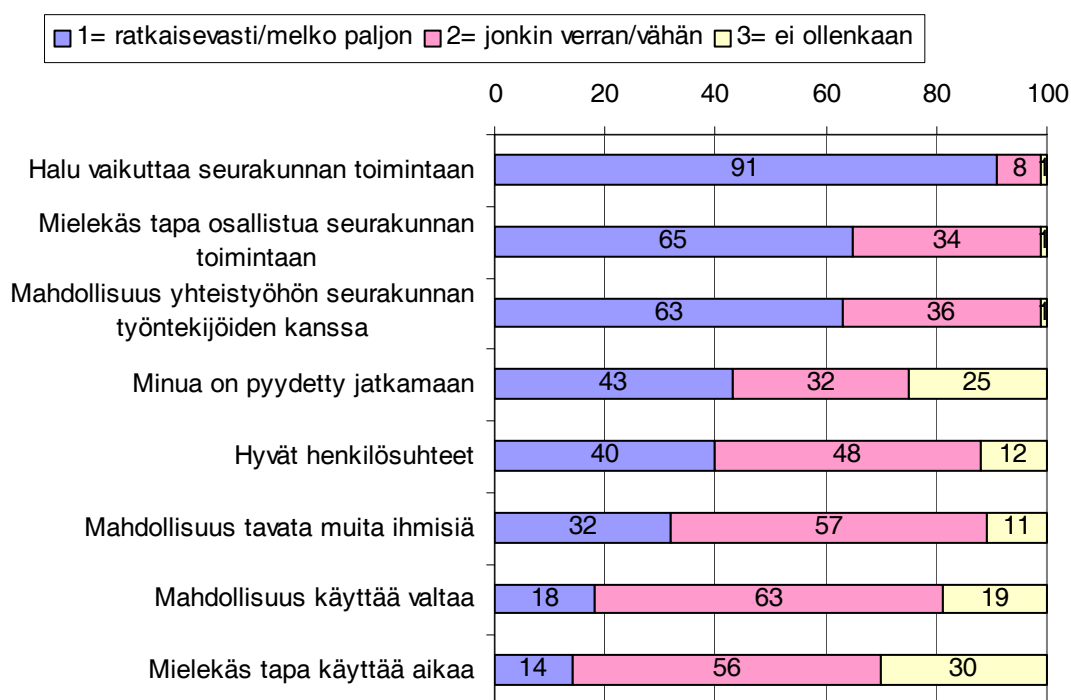
Kuvio 10. ”Asetutteko ehdolle seuraavalle luottamushenkilökaudelle?” (%)

Luottamushenkilöistä kolmannes aikoo lopettaa tähän kauteen ja runsas neljännes (27 %) on halukas jatkamaan seurakunnan luottamushenkilönä. Suuri osa vastaajista ei ole vielä keväällä tehnyt päätöstään syksyn seurakuntavaaleissa ehdolle asettumisestaan.

Niiltä vastaajilta, jotka ilmaisivat halunsa jatkaa seurakunnan luottamushenkilötoiminnassa (N=99–103) kysyttiin vielä, missä määrin eri tekijät vaikuttavat haluun jatkaa. Kysymys tehtiin asteikolla ”ei vaikuta ollenkaan”, ”vaikuttaa vähän”, ”vaikuttaa jonkin verran” ja vaikuttaa ”melko paljon” tai ”ratkaisevasti”.

Kuvio 11. Eri tekijöiden vaikutus siihen, että luottamushenkilö haluaa jatkaa seurakunnan luottamushenkilötoiminnassa (%).

Nuorten luottamushenkilöiden keskeinen syy jatkaa seurakunnan luottamushenkilötoiminnassa on halu vaikuttaa seurakunnan toimintaan. Monelle se antaa myös mahdollisuuden yhteistyöhön seurakunnan työntekijöiden kanssa ja tuntuu mielekkäältä tavalta osallistua seurakunnan toimintaan. Ne nuoret luottamushenkilöt, jotka haluavat jatkaa luottamushenkilöinä eroavat hieman kaikista luottamushenkilöistä siinä, että:

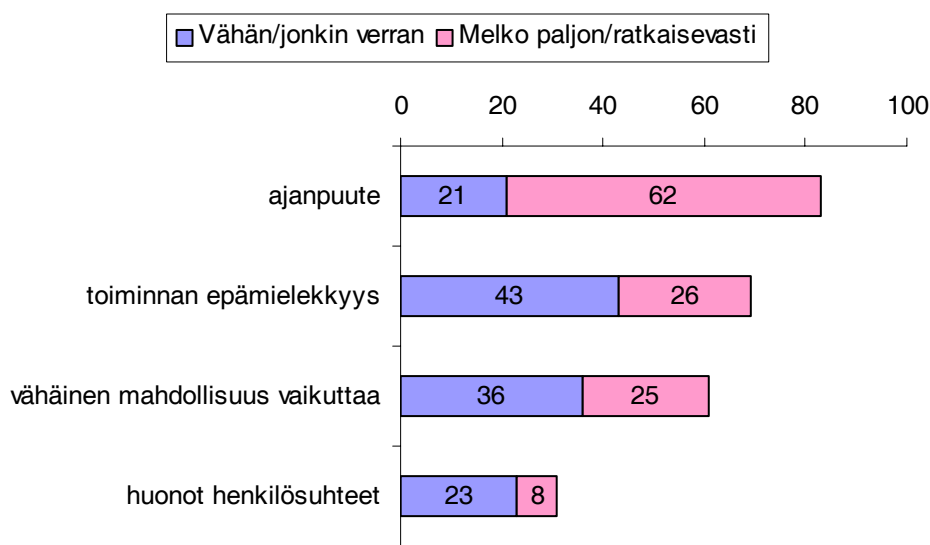
- heissä on vieläkin enemmän niitä, joiden keskeisin motiivi on halu vaikuttaa
- heissä on selvästi vähemmän niitä (19%), jotka sanovat ”mahdollisuus käyttää valtaa ei vaikuta ollenkaan haluuni jatkaa” kuin kaikissa luottamushenkilöissä (31%) ja
- nuoremmissa luottamushenkilöissä on enemmän niitä, joille sillä ei ole ollenkaan vaikutusta onko pyydetty jatkamaan (25%) kuin kaikissa luottamushenkilöissä (9%).

(Aroharju 2004, 60–62.)

Yksittäisinä syinä haluunsa jatkaa luottamushenkilönä vastaajat ilmoittavat: tehtävän kokemisen tärkeänä, oman kiinnostuksen, puolustuskyvyttömiä puolen pitämisen ja halun palvella. Yksittäisinä syinä he nostavat esille myös tulevat rakennus- ja muut hankkeet sekä huolen seurakunnan tilanteesta tai sen ettei muita nuoria ole. Myös kokouspalkkiot, mukava touhu tai partioharrastus mainitaan.

Niiltä luottamushenkilöiltä (33%), jotka olivat päättäneet lopettaa, kysyttiin minkä verran heidän päätökseensä ovat vaikuttaneet ajanpuute, toiminnan epämielisyys, huonot henkilösuhteet tai vähäinen mahdollisuus vaikuttaa. Vastaajilla oli myös mahdollisuus avoimena vastauksena kertoa niistä syistä, jotka ovat vaikuttaneet siihen, että he eivät halua jatkaa toimintaansa seurakunnan luottamushenkilönä.

Kuvio 12. Missä määrin seuraavat tekijät vaikuttavat siihen, että luottamushenkilö ei enää aio asettua ehdolle seurakunnan luottamushenkilöksi (%).

Lopettamispäätöksen perusteena on useimmiten ajanpuute. Vastaajista 62 % ilmoittaa ajanpuutteen vaikuttaneen lopettamispäätökseen melko paljon tai ratkaisevasti. Vajaalle viidennekselle (18 %) ajanpuute ei ole vaikuttanut ollenkaan lopettamispäätökseen. Joka neljännelle vastaajalle lopettamispäätöksen keskeisenä syynä on toiminnan kokeminen epämieliseksi tai vaikuttamismahdollisuuksien vähäiseksi kokeminen. Huonot henkilösuhteet seurakunnassa ovat syynä 8 %:lle vastaajista.

Annettujen vaihtoehtojen lisäksi lopettamispäätökseen vaikuttavina tekijöinä on mainittu monia hyvin erilaisia syitä. Tällaisina mainitaan asuinpaikan vaihtaminen, opiskelu, ammattiin tai kirkon virkaan valmistuminen, perheenisäys tai muut tehtävät. Lisäksi mainitaan se, ettei ole saanut arvostusta tai jatkuva nuorten ehdokkaiden passivoituminen. Joillekin päätöksen syynä on mainittu vielä kirkosta eroaminen, johtokuntien työnjako tai seurakunnan työntekijä.

4. TIIVISTELMÄ JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimuksessa selvitetään vuonna 2002 valittujen seurakunnan nuorten luottamushenkilöiden kokemuksia seurakuntavaikuttamisesta. Tutkimuksen tehtävänä on kuvata, millainen mitattujen ominaispiirteiden mukaan on nuori luottamushenkilö ja selvittää nuorten luottamushenkilöiden kokemuksia tehtävästään. Pääosa tutkimuksessa mukana olleista on ensimmäistä kauttaan luottamushenkilönä ja lähes kaikki olivat valituiksi tullessaan alle 29-vuotiaita.

Nuoret luottamushenkilöt eivät yleisesti ottaen kuulu uskonnollisiin liikkeisiin eivätkä ole saaneet ajatteluunsaakaan näistä vaikutteita. Luottamushenkilöt pitävät Jumalaa tärkeänä elämässään, jossa usko on kehittynyt vähitellen, eikä mitään ratkaisevaa uskoon tulemisen ajankohtaa voi määritellä. Yksityisessä uskonnon harjoittamisessaan he eivät ilmaise olevansa yhtä aktiivisia kuin seurakunnan luottamushenkilöt kokonaisuutena ja suuri osa nuorista luottamushenkilöistä ei ole aktiivinen myöskään osallistuessaan hengellisiin tilaisuuksiin. Edelleen heistä huomattavasti pienempi osa osallistuu seurakunnan toimintamuotoihin kuin luottamushenkilöistä keskimäärin. Nuoret luottamushenkilöt ovat uskonnon harjoittamisessa ja osallistumisessa kuitenkin selvästi aktiivisempia kuin samanikäiset suomalaiset keskimäärin.

Seurakunnan luottamustoimen lisäksi nuoret luottamushenkilöt toimivat aktiivisesti järjestöissä. Useimmat toimivat poliittisissa järjestöissä, ammattijärjestöissä, urheiluseuroissa, herätysliikkeissä tai hyväntekeväisyysjärjestöissä. Joka kolmas ilmoittaa olevansa jonkin poliittisen puolueen jäsen.

Nuoret luottamushenkilöt arvostavat lähes poikkeuksetta perhettä, mutta myös ystävät, tuttavat ja vapaa-aika ovat monelle erittäin tärkeitä. Uskontoa erittäin tärkeänä elämässään pitää 40 %. Sen sijaan politiikka ja kulttuuri ovat elämän arvostuksista erittäin tärkeitä vain harvoille.

Tärkeimpänä ominaisuutena seurakunnan luottamustehtävässä toimivalta valtaosa luottamushenkilöistä (68 %) pitää halua palvella seurakuntaa. Useimmat korostavat myös hyvien sosiaalisten taitojen merkitystä.

Nuoret luottamushenkilöt toimivat pääasiassa jäsenenä kirkkovaltuustossa tai yhteisessä kirkkovaltuustossa ja seurakunnan johto- tai toimikunnassa. He ovat aktiivisia luottamustehtävässään, sillä valtaosa (79 %) ilmoittaa osallistuvansa lähes

poikkeuksetta kaikkiin kokouksiin ja käyttää puheenvuoron lähes joka kokouksessa. Useimmat (60 %) myös kokevat mahdollisuutensa saada mielipiteensä kuuluviin seurakuntahallinnossa hyvinä. Enemmistö kokeekin, että heillä on sopivasti vaikutusmahdollisuuksia seurakunnan hallinnossa. Monelle on riittävästi siinä, että voi vaikuttaa jonkin verran tai vähän. Asiasta riippuen kuitenkin joka neljäs tai joka viides nuori päättäjä kokee, ettei ole voinut vaikuttaa ollenkaan.

Vastaajien pääosan mielestä vallan määrä on suurelta osin kohdallaan. Osa nuorista luottamushenkilöistä haluaa luottamuselimille kuitenkin lisää valtaa seurakuntatyön kehityssuunnista päättämiseen ja seurakunnan työn painopisteistä, työalojen määrärahoista ja henkilöstövalinnoista päättämiseen. Reilu viidennes vastaajista on sitä mieltä, että hänellä itsellään on liian vähän valtaa seurakunnan asioista päätettäessä.

Vastaajien mukaan erityisesti yhteistyö eri tahojen kanssa ja sukupuolten välinen tasa-arvo näyttää toteutuvan luottamushenkilötoiminnassa hyvin. Sen sijaan vajaa puolet vastaajista on sitä mieltä, että seurakunnan eri työalojen ja työntekijäryhmien välinen tasa-arvo toimii erittäin tai melko hyvin ja joka viides on sitä mieltä, että ikäryhmien välinen tasa-arvo toteutuu melko tai erittäin huonosti. Yhteistyökysymyksissä ainoastaan yhteistyön toimivuus poliittisten taustaryhmien kanssa ei ole enemmistön kokemuksissa myönteinen. Vaikka useimmat kokevat yhteistyön kirkkoherran tai talouspäällikön kanssa toimivan hyvin, näkyy annetuista kirjallisista palautteista hyvin, miten keskeisen tärkeä asia on yhteistyön toimivuus heidän kanssaan.

Nuorista luottamushenkilöistä lähes puolet on kokenut seurakunnan luottamushenkilönä toimimisen mielekkäänä ja joka kymmenes turhauttavana. Kokouksista mielekkäimmiksi on koettu lähinnä toimintaa olevat johto- ja toimikuntien kokoukset.

Kolmannes valituista nuorista luottamushenkilöistä ilmoittaa aikovansa lopettaa tähän kauteen ja reilu neljännes (27 %) haluaa jatkaa. Suuri osa (40 %) ei ollut vielä keväällä päättänyt onko ehdokkaana syksyn seurakuntavaaleissa. Useimmalle ratkaisevin syy lopettaa luottamushenkilönä toimiminen on ajanpuute. Neljännes nuorista luottamushenkilöistä on kuitenkin kokenut toiminnan epämiellekkäänä tai on kokenut vaikuttamismahdollisuutensa niin vähäisinä, että se on vaikuttanut ratkaisevasti lopettamispäätökseen. Monelle nuorelle luottamus-

henkilölle puolestaan keskeinen syy jatkaa seurakunnan luottamushenkilötoiminnassa on halu vaikuttaa seurakunnan toimintaan. Jatkamiseen motivoi myös mahdollisuus toimia yhteistyössä seurakunnan työntekijöiden kanssa ja se että luottamushenkilötoiminta on mielekäs tapa osallistua seurakunnan toimintaan.

Tuoreiden selvitysten mukaan milloinkaan aikaisemmin ei kokemus ajan riittämättömyydestä ole ollut suomalaisten keskuudessa niin jakamaton kuin nyt. Kolme neljästä suomalaisesta (71 %) kokee, ”ettei minulla ole koskaan tarpeeksi aikaa”. Myös seurakunnat eri toimintoinen ovat ”kilpailemassa” ihmisten ajasta. Varsinkin nuoret luottamushenkilöt joutuvat tekemän ajankäyttöpäätöksensä perheen, ystävien ja tuttavien, työn, vapaa-ajan harrastusten, vaikuttamisen ja halun palvella seurakuntaa välillä.

Näyttää siltä, että useat asiat seurakuntahallinnossa ovat nuorten päättäjien valtaosan mielestä kohdallaan. Osa nuorista luottamushenkilöistä näyttää odottavan seurakunnissa sekä viranhaltijoilta että varttuneemmilta luottamushenkilöiltä asenteiden ja toimintatapojen muuttamista myönteisimmiksi nuoria päättäjiä kohtaan, esimerkiksi ikäryhmien tasa-arvoisuuden tai luottamushenkilötoimintaan opastamisen muodossa. Merkittävä osa nuorista luottamushenkilöistä haluaa päätösvallan lisäämistä erityisesti seurakunnan kehityssuuntien ja työn painopisteiden määrittelyssä sekä työalojen määrärahoista päättämisessä. Kun joka neljäs tai joka viides nuori päättäjä kokee, ettei ole voinut vaikuttaa päätöksiin ollenkaan, on myös siinä haaste kaikille päätösten valmistelusta ja päätöksentekoprosessista vastaaville yksittäisistä luottamushenkilöistä ja taustaryhmistä valmisteleviin päätöksentekoelementteihin ja esittelijöihin.

5. LÄHTEET JA KIRJALLISUUS

Aroharju, Annika

2004 Seurakunnan luottamushenkilönä. Kirkon tutkimuskeskuksen www-julkaisuja 2. Kirkon tutkimuskeskus, Tampere.

Kääriäinen, Kimmo & Niemelä, Kati & Ketola, Kimmo

2003 Moderni kirkkokansa. Suomalaisten uskonnollisuus uudella vuosituhanella. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 82. Kirkon tutkimuskeskus, Tampere.

Nuorten luottamushenkilöiden kysely

2006 Kyselylomakkeet nuorille luottamushenkilöille. Aineisto säilytetään Kirkon tutkimuskeskuksessa.

Salonen, Kari & Kääriäinen, Kimmo & Niemelä, Kati

2000 Kirkko uudelle vuosituhanella. Suomen evankelis-luterilainen kirkko vuosina 1996–1999. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.

Urbaani usko

2006 Nuoret aikuiset, usko ja kirkko. Toim. Teija Mikkola, Kati Niemelä ja Juha Petterson. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 96. Kirkon tutkimuskeskus.

Uskon asia

2006 Nuorisobarometri 2006. Nuorisosiain neuvottelukunta, julkaisuja 34. Toim. Terhi-Anna Wilska. Nykypaino, Helsinki.